

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Offentlige oppdragsgivere

Deres ref

Vår ref

Dato

14/2443-5

26.03.14

Gode offentlige anskaffelser

Jeg har fått henvendelser fra næringslivet om svakheter ved praktiseringen av reglene om offentlige anskaffelser. Henvendelsene gjelder flere forhold som gjør konkurransevilkårene for små og mellomstore bedrifter vanskelige. Næringslivet peker på at mange innkjøpere stiller strengere krav til kvalifikasjoner og dokumentasjon enn det som er nødvendig i den enkelte anskaffelsen. Det er også mange som har tatt opp med meg at offentlige oppdragsgivere benytter seg av ubalanserte kontraktsvilkår – til ulempe for leverandørene.

Jeg er opptatt av at det offentlige skal forvalte skattebetalernes penger på best mulig måte. Effektive offentlige anskaffelser er et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Da er det viktig at vi sikrer bredest mulig deltakelse fra næringslivet i konkurranser om offentlige kontrakter. Hvordan du som oppdragsgiver innretter konkurransen, vil påvirke dette. For å få kunnskap om hvordan markedet fungerer og konsekvensen av ulike krav i offentlige anskaffelser, bør du gjennomføre jevnlig markedsundersøkelser og ha god dialog med leverandører og bransjeorganisasjoner.

Kvalifikasjons- og dokumentasjonskrav

Som oppdragsgiver bør du ikke stille krav som gjør anskaffelsesprosessen mer ressurskrevende enn nødvendig, verken for deg selv eller for leverandørene. Kravene du stiller skal stå i forhold til kontraktens art, omfang og kompleksitet.

Dette innebærer blant annet at du ikke skal stille strengere kvalifikasjonskrav eller kreve mer dokumentasjon enn nødvendig i den enkelte anskaffelsen. Det er opp til deg som oppdragsgiver å bestemme hvilke krav du skal stille til tekniske, faglige og økonomiske kvalifikasjoner, og hvordan disse skal dokumenteres. Hvis du stiller for strenge kvalifikasjonskrav, kan du utelukke viktige og konkurransedyktige leverandører fra konkurransen. Videre kan omfattende dokumentasjonskrav lett bli en uforholdsmessig stor byrde, særlig for mindre leverandører. Jeg vil også minne om at du som oppdragsgiver i en del tilfeller kan velge å kreve dokumentasjon i form av egenerklæringer.

Bruk av balanserte kontrakter

For å sikre at konkurranse om offentlige kontrakter skjer på best mulig måte er det viktig at de kontraktene du bruker inneholder balanserte vilkår. Jeg minner om at forskrift om offentlige anskaffelser sier at der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder, skal disse som hovedregel brukes ved inngåelse av kontrakter.

Når du bruker standardkontrakter er det også viktig for konkurransen at du ikke lager særvilkår eller tar forbehold som skaper ubalanse i forholdet mellom kontraktspartene. For eksempel kan vilkår om fastpris på råvaresensitive varer innebære en urimelig risikooverføring fra oppdragsgiver til leverandør. Hvis du som oppdragsgiver setter vilkår av denne typen, må leverandørene forsikre seg mot den økte risikoen. Denne økte kostnaden vil nødvendigvis reflekteres i tilbudet. Sagt på en annen måte: Ubalanserte kontrakter kan gi dyrere offentlige anskaffelser.

I verste fall kan ubalanserte kontraktsvilkår føre til at leverandører går konkurs, fordi den offentlige oppdragsgiveren har overført en urimelig stor del av risikoen på leverandøren. Slike urimelige kontraktsbetingelser kan følgelig gi negative konsekvenser for næringslivet ved at det kan ødelegge underskogen av i utgangspunktet levedyktige bedrifter.

Oppdeling av kontrakt

Som offentlig oppdragsgiver er det du som vurderer hva virksomheten trenger å anskaffe og som bestemmer hvordan anskaffelsesprosessen skal organiseres og gjennomføres. Jeg synes i den forbindelse det er viktig å minne deg om handlingsrommet i anskaffelsesregelverket. Det er fullt mulig for deg som oppdragsgiver å legge til rette for at også mindre leverandører skal kunne levere tilbud. For eksempel kan du dele større kontrakter opp i mindre kontrakter, eller åpne opp for at leverandørene kan gi deltilbud. Dette kan gi økt konkurranse om oppdraget.

Tilrettelegging for effektive anskaffelser

For å effektivisere offentlige anskaffelser driver Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) et omfattende arbeid for å heve kompetansen og veilede innkjøpere, virksomhetsledere og leverandører om offentlige anskaffelser. Jeg vil anbefale at du benytter deg av de tjenestene som Difi tilbyr. Difi skal også revidere Statens Standardavtaler og skal i dette arbeidet vurdere balansen i avtalene.

Det pågår for tiden også et stort arbeid med å forenkle anskaffelsesregelverket, både gjennom Forenklingsutvalget som ser på den særnorske delen av regelverket, og gjennom departementets arbeid med å gjennomføre nye anskaffelsesdirektiver fra EU. Dette arbeidet er av stor betydning for å nå regjeringens mål om å fornye, forenkle og forbedre offentlig forvaltning til fordel for alle berørte aktører.

Med hilsen

Monica Mæland